List 38. **NOVICE** Tečaj LIX.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 20. septembra 1901.

Politični oddelek.

Narodna avtonomija.

II.

V sedanjih časih so stari centralisti najvnetejši zagovorniki historično-političnih individualitet. Svoje stališče utemeljujejo s tem, da bi narodno avtonomija prozročila razpad Avstrije. Pač čudno, kako morejo resni politiki tako nespametno govoriti. Ali ne označuje cele notranje politične zgodovine naše države od revolucije leta 1848. pa do zadnjih let ravno boj historično-političnih individualitet zoper državo? Te historično-politične individualitete hočejo biti državnopravno samosvoje. Kaj je češko državno pravo druzega, kakor zahteva po državnopravni avtonomiji čeških dežel? Ali se s slavnoznano resolucijo gališkega deželnega zbora ni zahtevala državnopravna neodvisnost? Ali je bilo morda vojskovanje za državno pravo Tirolske kaka nacijonalna akcija? Gotovo ne!

Petdeset let že traja boj historično-političnih individualitet za njihovo državnopravno neodvisnost, a država je doslej vender zmagovala in danes se lahko reče, da je država to vojno dobila. Zgodilo se je to vsled tega, ker se je z državo borila potreba narodov. Gospodarski interesi narodov, ki se ne morejo zadovoljevati z malimi, vsak razvoj zadržujočimi deželnimi teritoriji, so premagali načelo o državnopravni samostojnosti posameznih „kraljestev in dežel“.

Nazor, da bi narodna avtonomija razrukala stebre, na katerih sloni naša država, je popolnoma napačen. Narodi nimajo ničesar zoper državo, narodi niso državi sovražni. Ta ali oni narod morda države ne ljubi posebno, ali vsi uvidevajo, da državo potrebujejo. To uvidevajo tem bolj, čim bolj napredujejo v razvoju, kar pač dokazuje, da razvoj narodnih individualitet države ne slabi, ampak jo še utrjuje. Boj izvira od tod, ker ne uživajo vsi narodi pristoječih jim pravic ker tudi najmanjši narod ne prenaša in ne more prenašati krivice, ker tudi najneznatnejši narod neče hlapčevati močnejšemu narodu.

Državni zbor funkcijonira še vedno bolje, kakor pa deželni zbori. Od leta 1879. so vsi narodi zastopani v parlamentu, a vzlic vsem babilonskim zmešnjavam, ki nastanejo v parlamentu, vendar ne misli noben narod na abstinenco. Kako vse drugače je v deželnih zborih. Naj se nam pokaže deželni zbor kake dvojezične dežele, kjer se ni že uprizorila abstinenca, iz katerega niso zastopniki slabejšega naroda že zbežali vsled krivic, katere jim je storila večina? To priča, da se mora naša država v bistvu centralistično vladati, zlasti ako je centralizem tudi sodobnim razmeram primerno urejen, to se pravi, omejen. Nespametno pa je zahtevati, naj se vsa Češka vlada iz Prage, vsa Gališka iz Lvova, vsa Tirolska iz Inomosta, vsa Štajerska iz Gradca, da naj o narodnostnih zadevah Čehov sodijo Nemci, o zahtevah Nemcev Čehi, o zahtevah Malorusov Poljaki. To je nezmisel, četudi je historičen. Zgodovina priča, da tiči v tem nezmislu vse zlo. Vsak narod vodi vojno zoper svoje deželne zbore, izvzemši dežele, kjer ima večino, kjer je torej zanj preskrbljeno.

Boj za narodno avtonomijo je v prvi vrsti boj zoper deželne zbore in ta boj je državi le v korist, zakaj država se bo le utrdila in ojačila, ako se poleže boj mej narodi, ako postane vsak narod samo svoj gospodar v šoli, v uradu in v cerkvi.

Velikonemške namere.

Ko so se prvikrat čuli pri nas glasovi o ciljih velikonemške politike, do mora namreč Nemčija prodreti do Adrije, zdelo se nam je tako govorjenje smešno in neverjetno. Potem smo izvedeli, da se je svoj čas Bismarck pogovarjal s knezom Gorčakovim, kako bi se razdelila habsburška monarhija. Bismarck je glede na tak načrt

zahteval za Velikonemčijo vse tiste pokrajine našega cesarstva, v katerih rabijo latinske črke in se drže zapadnih cerkva, torej katolicizma in protestantizma. Na tem stališču stoje v Nemčiji še dandanes, in Schönererjanci v Avstriji si hočejo delo olajšati s tem, da bi poprej kolikor možno izpodkopali katolicizem med avstrijskimi Nemci in kolikor možno, tudi med avstrijskimi Slovani, ker bi tem potom olajšali pozneje delo velikonemškemu razširjenju.

A Nemčiji bi sama Avstro-Ogrska niti ne zadoščala, temveč jej je tudi potrebna vsa Rusija, in dandanes zidajo Nemci že Bagdatsko železnico in sicer z namenom, da bi Velikonemčija tudi od vstočne strani zasegla ves Balkan in tako združila avstro-ogrske dežele z Balkanom, Malo Azijo in z deželami, ki se raztezajo od Male Azije proti izhodu. Vodotoki, ki se zidajo, ali ki se imajo zidati na Nemškem, niso le gospodarskega, temveč tudi vojnega pomena, in so jih napravili radi bodočih vojn, zlasti proti Rusiji.

Iz dejanskega delovanja velikonemške politike in iz raznih pojavov moremo presoditi, da se Nemčija hoče v prvi vrsti razširiti v Evropi sami in v bližnji zapadni Aziji. Vse naprave, da se poveča poleg trgovinske tudi vojna mornarica Velikonemčije, dokazujejo brez vsake dvojbe to, da se Nemčija pripravlja za velika dela, za razširjenje svojih sedanjih mej v Evropi in v drugih svetovih. Nemčija v dosego teh namenov deluje na to, da bi se utrdila Turčija, ker jo meni potrebovati proti Avstro-Ogrski in Rusiji.

Istotako podpira Nemčija Madžare; dobrika se njim in podpira njih politiko, da toliko lažje zatirajo nemažarske narodnosti. Kolikor bolj se slabe nemažarski narodi na Ogrskem, tem lažje delo bode imela Nemčija v bodočnosti ob izvrševanju svojih načrtov.

Kjer nasaja Nemčija svoje naselbine, tam se nadeja nacijonalno-političnih uspehov; to dejstvo je od velikega pomena za naše, pa tudi za ruske diplomate. A tudi nas Slovence zadeva močno. Nemška gnezda po slovenskih deželah bi takrat, ako bi prišlo do izvajanja nemških naklepov, mnogo koristila Nemcem. Zato mora biti naša skrb, da se ne okrepe in ne pomnože, na veliko škodo našo.

V prvi vrsti, kakor smo omenili, se hoče Nemčija polastiti naše monarhije. Letos je izšla v Berolinu knjižica z naslovom: Naloga Nemčije, kakor velike in svetovne sile". Potreba zahteva, da se v interesu našega cesarstva in vsega Slovanstva seznanimo vsaj na kratko z njeno vsebino. V uvodu pravi pisec med drugim, da je treba Nemcem oči obrniti proti vzhodu; oni imajo samo jednega nevarnega nasprotnika na vsej zemlji, in ta je Rusija! Ker pa ima tudi Anglija le jednega, in sicer ravno istega sovražnika, in ker nimajo Nemci na vsem svetu niti jednega krepkega, zanesljivega in blagohotnega prijatelja, je potrebno, da Nemčija in Anglija skupno postopate nasproti Rusiji.

Jeziki malih narodov, ki niso sposobni za življenje, in ki so torej neopravičeni, morajo takrat prenehati, da ne bodo zavirali sosedov v borbi za obstanek.

Evropa je dandanes po mnenju pisca one brošure premajhna, da bi hranila trajno dve veliki svetovni državi. Doslej so bili v Evropi trije tekmujoči vojni tabori: Romanizem, Germanizem in Slavizem. Med Grmanizmom in Slavizmom pa mora priti končno do boja za prvenstvo v Evropi.

Potem piše doslovno: „Samo narodi, ki so veliki po zemljižču, naseljenju, pomočkih in izvrševanih delih, ostajajo na življenju. Ravno tako le taki, ki imajo nekako jednotno, okroženo obliko, katerih meja je kratka v razmeri z velikostjo dežel, in kateri narodi sezajo kar možno, mnogostranski do morja. — Nobena velesila, ki ima moč življenja, ne more trpeti tacega klina v svojem lastnem mesu, kakor ga zaganja Češka med severom in jugom Velikonemčije. — Pridruženje zaveznonemške Avstrije je za Nemčijo življensko vprašanje, kakor komaj katero drugo. V tej ali v oni obliki, najprej v rahli obliki, vsekakor pa brez zastopstva v velikonemškem državnem zboru, je to le vprašanje časa. Ako se nam ne posreči to, bomo morali poviti jadra pred slovansko veliko povodnijo. — Naša prva naloga je v tem, da se pomaknemo zopet k sredozemskem morju, da vzamemo Trst. — Ker Habsburžani še niso prelomili trozveze, ne moremo vdreti v Donavsko državo; ne smemo pospeševati niti njenega razpada. Ako pa se poruši trozveza prej ali slej, potem morajo biti Nemci pripravljeni in z močno roko poseči vmes in nastopiti dedščino ob Donavi. Glavna stvar pri tem je, da se izvrši to, predno se okrepi Rusija. Jedna glavnih težav bo za Velikonemčijo v tem, kako da odškodujejo Italijo, kajti Primorske in Trsta ne morejo Nemci prepustiti pod nobenimi pogoji. — In ravno načrtani, oziroma v Avstriji letos sklenjeni veliki vodotoki, namreč med Renom, Donavo, Labo, Odro in Vislo morajo vsakomur predočiti naravno, zemjepisno, politično zvezo vseh teh porečij in jo istočasno pospešujejo, to se pravi, spravljajo Avstro-Ogrsko v krog politične sile Velikonemčije". — Potem ščuva pisec avstrijske Nemce, da naj ne izpolnjujejo nikakih dolžnosti nasproti Habsburžanom.

Tu smo navedli samo par odlomkov, par misli iz cele brošure, v kolikor so zanimive tudi za nas, v kolikor je dobro, da se poučimo o velikonemških namerah. Ti nemški naklepi naj nas bodre še k večji delavnosti, da vzbujamo svoj slovenski narod, da mu kažemo pot, po kateri naj stopa, da ga poučujemo, da je del velikanskega slovanskega rodu. Potem bode vedel, ako napoči ura odločitve, kaj mu je storiti, potem bode nemška ideja naletela na odpor, kakoršnega mora poroditi samo slovanska zavest in odvažnost.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Zadnjo soboto je imel ministrski svet sejo. Bila je to prva seja po poletnih počitnicah. V tej seji se je razpravljalo o jesenskem zasedanju poslanske zbornice. Določilo se je definitivno, da se skliče državni zbor na dan 22. oktobra. Ministrski predsednik ima sedaj velike skrbi, če se mu posreči, pridobiti tudi na jesen parlament za stvarno delovanje. Körber hoče to poskusiti na ta način, da naj bi stranke pustile vse preporne stvari na strani, vsa narodnostna, politična in cerkvena vprašanja, a če se ta načrt tudi obnese, je drugo vprašanje.

Avtonomni carinski tarif. — Dunajska in peštanska vlada sta se že dolgo dogovarjali glede avtonomnega carinskega tarifa, ki bo služil kot podlaga novim trgovinskim pogodbam, a stvar ni šla od rok, dokler ni meseca julija nemška vlada razglasila svojega načrta carinskemu tarifu. Ta načrt je na Dunaju in v Pešti uplival tako, kakor če bi bila eksplodirala bomba. Madjari, ki so prej delali vsakovrstne ovire, so nakrat začeli siliti, naj se čim prej izgotovi avstro-ogrski avtonomni tarif. Te dni se je zopet sešla dotična komisija, kateri stoji na čelu sekcijski šef v trgovinskem ministrstvu dr. Stibral. Komisijski člani so imeli od julija meseca dovolj časa, preštudirati nemški carinski tarif in torej dobro vedo, pri čem da smo ž njim. Od posvetovanj te komisije je odvisna takorekoč vsa gospodarska prihodnjost naše države, kajti v tej komisiji se odloči, ali hoče naša država ostati agrarna država ali pa kreniti na pot, na kateri zamore postati industrijalna država.

Vsenemci na Češkem so izdali volilni oklic, ki je pravi bojni krik zdivjanih ljudij, ki hočejo uničiti vse, na čemur sloni naša država. Njihovo geslo je: vsenemško, čistonemško, nedeljeno: Nekdanje dežele nemške zveze hočejo pridružiti nemški državi. Postavili so za sedaj 24 kandidatov.

Volilni oklic čeških radikalcev je izšel te dni. V njem navajajo zahteve, ki jih morajo skušati izvesti na radikalni program izvoljeni poslanci. Najvažnejše so te: Državnopravna samostojnost češkega kraljestva, nerazdeljivost Češke in Moravske v narodnem oziru, popolna jezikovna ravnopravnost, splošna volilna pravica, boj proti nezasluženi premoči plemstva in veleposestva ter skrb, da se vera loči od politike.

Deželnozborske volitve v Galiciji. — V mestni skupini so se vršile volitve dne 11. t. m. Od 28 mandatov so jih dobili konservativci šest, zmerni levičarji pa enajst; poljski demokratje so od svojih 11 mandatov ohranili le devet. Posebno zanimivo pri tej volitvi je to, da je v Lvovu prodrl član poljske ljudske stranke proti plemiškemu kandidatu. Poljski klub si je ohranil vse dosedanje postojanke; od rusinskih kandidatov ni mogel nobeden prodreti. Dne 13. t. m. so volile trgovinske in obrtne zbornice. Preostajajo le še volitve v veleposestniški skupini, ki ima 44 mandatov, katere bode gotovo dobilo plemištvo, ki pripada h konservativni stranki. Gališki deželni zbor šteje 151 članov, od teh bode imela konservativna stranka 111 mandatov in toej razpolaga z nad dvetretjinsko večino.

Hrvatska. — Občinske volitve v Zagrebu se vrše v prvi polovici meseca oktobra. Popolniti bo 15 občinskih mandatov. Zjedinjena opozicija bo poskusila svojo srečo samo v tretjem razredu, ker v prvem in drugem nima upanja na zmago. Seveda tudi morebitna zmaga zjedinjene opozicije ne bo mogla premeniti sedanjega, hrvatstvu in njega pravični stvari neprijaznega zistema.

Sestanek dveh vladarjev. — Te dni sta se sešla pred Danzigom na odprtem morju ruski car Nikolaj in nemški cesar Viljem, ob jednem pa tudi zunanja ministra grof Lambsdorff in grof Bülow. Temu dogodku pripisujejo veliko važnost z ozirom na razmerje med obema državama in pa tudi na evropsko politiko sploh. Evropski mir se bo s tem sestankom, kakor menijo, znova utrdil, prijateljsko razmerje mej Nemčijo Rusijo pa še bolj utrdilo. Vender pa je bil sestanek precej hladen.

† **Mac Kinley,** predsednik Združenih držav severnoameriških je v soboto dne 14. t. m. ob četrt na tri zjutraj umrl. Skoro teden dnij se je upirala predsednikova krepka narava smrti, a slednjič je vkljub vsej zdravniški pomoči podlegel ranam, prizadetih mu od morilčevih krogelj. Dva dni poprej se je počutil že jako dobro, a v noči od četrtka na petek se mu stanje poslabšalo, in zdravniki so sprevideli, da je Mac Kinley izgubljen. Skušali so ga še z umetnimi sredstvi ohraniti pri življenju, a predsednik je padel v nezavest v petek ob 9. uri in ostal tako ves čas do smrti. Poprej je še tolažil svojo soprogo, zdravnikom pa, ki so bili okrog njega, je dejal, naj ga puste umreti. Njegove zadnje besede so bile: „Bodite vsi srečni, to je božja pot, njegova volja naj se zgodi“! Ko je ljudstvo izvedelo o predsednikovi smrti, je hotelo naskočiti jetnišnico, v kateri je zaprt morilec; policija je le s težavo ta naval zabranila in odgnala množico.

Vojna v južni Afriki. — Angleški listi priporočajo vladi, naj rabi hujša sredstva proti Burom, sicer vojne še dolgo ne bo konec. Toda kaj naj stori Kitchener še hujšega? Vse farme je požgal, vse ženske, otroke in starce je polovil in zaprl, poropal ogromno živine in streljiva. Postopa se z Buri barbarsko in divjaško, da se hujše ne more. Če doslej angleška armada ni mogla doseči vspehov, jih poslej skoro gotovo tudi ne bo. Predsednik Krüger je baje prepričan, da stoji stvar v južni Afriki za Bure dobro, in to vkljub temu, da Angleži večkrat ulove kako četo Burov. Te dni se je moral Krügerjev sin udati angleški sili. General Methuen je imel te dni z burskim generalom Delarey-em hud boj. Po večurni bitki so se umaknili Buri, katerih je padlo 20, med njimi baje general Lemmert in častnik Joubert. 17 Burov je bilo ranjenih, 44 pa ujetih. Angleži so izgubili 15 mrtvih in pa 30 ranjenih.

Vojska med Venezuelo in Kolumbijo se je z dnem 12. t. m. pričela v velikem obsegu. Venezuelske čete, obsegajoče okrog 20.000 mož, so udrle v Kolumbijo, da se maščujejo nad kolumbiisko vlado radi napada na čast in mir Venezuele. Vsled pričete vojske bosta mnogo trpeli obe državici, in bi bilo najpametnejše, ko bi bili sprejeli ponujeno posredovanje severnoameriške vlade v Waschingtonu

Obrtnija.

Revizija zadrug.

Zakon o obligatorlčni reviziji pridobitnih in gospodarskih zadrug.

(Konec.)

§ 3. Zveza mora biti tvorjena po postavi o društveni pravici z dne 15. novembra l 1867, drž. zak. št. 134., ali po postavi z dne 9. aprila l. 1873, drž. zak. št. 70.

Zveza mora pregledati k njej spadajoče zadruge ali društva, more pa tudi drugače skrbeti za skupne interese, posebno za vzdrževanje poslov med zadrugami. Drugih namenov ne sme imeti.

Zveza mora imeti navadno vsaj 50 zadrug ali društev. Manjše število zadostuje, ako obsega zveza vse zadruge (društva) kake dežele, ali vsaj vse v deželi obstoječe zadruge (društva), ki imajo iste gospodarske naloge in isti poslovni jezik.

Zvezin statut mora biti tak, da se da iz njega spoznati, da more zveza izpolnjevati dolžnost revizije, posebno pa mora statut določiti zvezino pokrajino in določbe o postavljenju revizorja, kakor tudi način in obseg revizij.

§ 4. Zvezino načelstvo mora po § 2., odstavku 2., določenim oblastvom imenovati zadruge (društva), ki pod zvezo spadajo, z dokazilom priznane jej revizijske pravice, kakor hitro je dobilo priznanje, in mora slučajne premene nemudoma naznaniti.

§ 5. Pravica, postaviti revizorja, more se zvezi odtegniti:

1. Ako zveza raztegne svojo delavnost tudi na druge predmete, ki niso zaznamovani v statutu.

2. ako zveza ne izpolnjuje naložene ji dolžnosti revizije,

3. ako je število zadrug ali društev, pripadajočih k zvezi, tako padlo, da se zdi izključeno njeno uspešno delovanje. Odvzetev se izreče po zaslišanju zvezinega načelstva po oblastvu, ki ima tudi pravico, jo podeliti.

§ 6. Pri reviziji mora se revizorju, v pravi obliki legitimiranemu, dovoliti, da pregleda vse knjige in vsa pisma, preišče blagajno, kakor tudi vrednostne papirje, dolžna pisma in blago; nadalje se mu mora dovoliti vstop v vse poslovne in oskrbovalne prostore.

Kjer obstoji nadzorno svetovalstvo, mora se isto privzeti k reviziji.

§ 47. Revizor mora poročati o uspehu revizije načelstvu zadruge ali društva in izvršitev revizije nemudoma naznaniti oblastvu, določenemu po § 2., odstavku 2.

Ako je postavila revizorja zveza, vrši se poročilo po zvezinem načelstvu, ki mora poročilo preskušati in uspeh svoje preskušnje poročilu dodati.

O načinu sestave poročila revizijskega morejo se splošni napotki dati po ukazih.

§ 8. Načelstvo zadruge (društva) mora takoj po vzprejetju revizijskega poročila, ako obstoji nadzorno svetovalstvo, v skupni seji z le-tem sklepati o poročilu in revizijsko poročilo pri sklicanju prihodnjega občnega zborovanja naznaniti kot predmet sklepanja.

Pri občnem zboru se mora popolno revizijsko poročilo pri sklicanju prihodnjega občnega zborovanja naznaniti kot predmet sklepanja.

Pri občnem zboru se mora popolno revizijsko poročilo s pripomnjami načelstva vred prečitati. Pri tem se mora nadzorno svetovalstvo in ako ne obstoji nadzorno svetovalstvo, načelstvo izreči o uspehu revizije.

§ 9. Ako se pri reviziji pokaže, da se ni ravnalo po postavnih in statutaričnih določbah, in ako se revizorju ne izkaže odstranitev konstatiranih pomanjkljajev v času, določenem po revizorju, mora revizor, ako je postavljen od zveze, po zvezinem načelstvu, drugače pa neposredno, predložiti prepis revizijskega poročila s pojasnenjem ako potrebno oblastvu določenemu po § 2., odstavku 2.

§ 10. Revizor ima, v kolikor to vprašanje pri njegovem imenovanju po zvezi ni drugače rešeno, pravico, da zahteva povrnitev gotovih stroškov in, da se mu plača delo v razmerju z zamujenim časom.

Ce bi se ne mogli združiti v tej reči, se morajo revizijski stroški določiti po oblastvu, določenem po § 2., odstavku 2., in naložiti zadrugi (društvu).

§ 11. Člani načelstva zadruge (ali društva) se morajo po oblastvih, določenih po točki 2., odstavek 2., prisiliti na to, da izpolnjujejo odredbe v točkah 6. in 8., s kaznijo od 20 do 200 kron.

Te kazni zaradi nereda se plačujejo v blagajnico za uboge istega kraja, kjer ima zadruga (društvo) svoj sedež.

§ 12. Pridobitne in gospodarske zadruge, podložne reviziji po deželnem odboru v tej meri, ki jo zahteva ta postava, so izvzete iz določeb le-te postave.

Da se ta oprostitev prizna, mora deželni odbor pristojnemu trgovskemu sodišču tekom jednega meseca potem, ko stopi ta postava v veljavo, navesti imenoma vse njegovi reviziji podložne zadruge.

Slučajne premene se morajo naznaniti nemudoma trgovskemu sodišču.

§ 13. Revizor je zavezan molčati o uradnih in opravilnih rečeh, ki jih je izvedel po reviziji. Samo v kolikor so predmet njegovega grajanja, sme o njih govoriti v revizijskem poročilu.

§ 14. Vse vloge in naznanila z njih prilogami, ki so sestavljene na podlagi te postave, so pristojbine in koleka proste.

§ 15. Da izvedo to postavo, dobili so nalog pravosodni minister, trgovinski in minister notranjih stvari.

* * *

Ako torej Bog dá, imeli bodemo v kratkem času že toli zaželjeno postavo glede revizije posojilnic, katera bode prinesla neizmerno veliko haska vsem onim zadrugam, katerih načelstva imajo pred očmi pravi namen, to je jedini poglavitni smoter samopomoči svojih zadružnikov brez vsake politične primesi. Ravno tako pa bode odkrila ta postava tudi mnogo do sedaj umetno prikritih ran in različnih nedostatkov, ki so pravi razvoj do sedaj ovirali in ki bi bili v marsikaterem kraju lahko povzročili prej ali slej popolni polom ne le zadruge same, nego polom celega zadružnega okrožja. In da se to prepreči ter da se vzdrži zlasti naše slovensko posojilništvo pri svojem dosedanjem dobrem imenu, to je bila gotova srčna želja vsacega strokovno izobraženega posojilničarja. Iz teh vzrokov torej tudi mi to postavo z veseljem pričakujemo.

Obrtnijske raznoterosti.

Deželni odbor kranjski je dobil od dež. zbora naročilo, da se pri nakupovanju bikov plemenjakov iz deželnih sredstev ozira na domačo prirejo ter kupuje v deželi take bike, ako so v čistih pasmah in primerni kakovosti na razpolago. Deželni

odbor bo jeseni o priliki premovanja goved, nakupoval sposobne bike po posebni komisiji, na kar že sedaj opozarjamo živinorejce, ki imajo čistokrvne, sposobne bike v reji,

Deželni odbor kranjski oddajal bo meseca oktobra 1901 bike plemenjake cikaste in sive pasme proti povračilu polovice nakupnih stroškov, in sicer v prvi vrsti občinam, v drugi pa tudi zasebnim živinorejcem. Prošnje je vložiti pri deželnem odboru v Ljubljani in vsaki prošnji je priložiti 20 kron, katere zapadejo, če prosilec noče prevzeti odkazanega mu bika.

Kmetijstvo.

Prvo mleko teletu, potem kravi.

Pri nas je še močno razširjena navada, da se krava po porodu najprej pomolze, in da se dá tisto mleko kravi izpiti. Te navade pa ni mogoče odobravati, ker je tako ravnanje nepravilno. Prvo mleko, ki se tudi „mlezva“ imenuje, naj se na vsak način prepusti mladiču in še le tisto mleko, katerega tele ne more posesati, naj se izmolze in porabi za kravo. Prvo mleko, ki se pozna na tem, da je rumeno in bolj gosto, je namreč posebno prikladno za novorojenega teleta, ker je veliko bolj tečno in veliko lažje prebavno, kakor poznejše mleko. Razun tega je pa tudi bolj slano, kakor navadno mleko, vsled česar se tele veliko hitreje in lažje sčisti. Nekateri živinorejci sploh ne odobravajo tega, da bi se dalo kravi, izdelani po porodnih bolečinah, njeno mleko piti. Izkušnje pa uče, da je mlezva še najbolj tečna pijača za take krave, in da je več vredna, kakor z otrobi oblojena pijača. V Švici, kjer je živinoreja na jako visoki stopinji, je sploh običaj, da dobi krava tisto prvo mleko, ki ostane teletu. In če ga krava ne mara, ga ji pa vlijejo, ker so ondotni živinorejci trdno prepričani, da je ni bolj zdrave in bolj močne pijače za take krave, kakor je mlezva. Nepravilno pa je, da se krava ali telica že pred porodom izmolze, ker se na ta način vpliva na hitrejši porod; to pa ni dobro. Tudi pridejo novorojena teleta pri takem ravnanju ob najboljše prvo mleko. Pri dobrih kravah se sicer rado zgodi, da se vime močno napne pred porodom tako, da se je bati vnetja ali takoimenovanega „sajevca“. Vender naj se tudi v takem slučaju, dokler le mogoče počaka z molžo. Le ko bi mleko začelo kapljati iz sescev, in ko bi bila krava podvržena vnetju vimena, le tedaj se ji naj odvzame nekoliko mleka pred porodom, sicer pa ne.

Kmetijske raznoterosti.

Kako treba pripraviti nove sode? Izurjen vinogradnik ve to dobro, mnogi pa vender ne ravnajo prav in si napravijo veliko škode na vinu z novimi sodi. Nov sod izperi večkrat z vrelo vodo in sicer tolikokrat, da bo šla čista voda iz njega; dokler nov sod ni zadosti izpran, gre temno rujavkasta voda iz njega. Potem sod napolni s čisto vodo, katera se nekaj časa vsak dan mora spremeniti. Nazadnje se še izpere z vrelim vinom, ki se naj pusti v sodu nekaj časa, ker potem dobi sod dober vinski duh. Še na drug način se pripravi sod. V sod se vlije vrela voda, v kateri je raztopljeno 5 odstotkov sode. Sod se zabije in večkrat izpere. Potem se še izpere s čisto vodo in na to pa se z vrelim vinom zapari.

Izabela se je v poslednjih desetletjih močno razširila po naših vinogradih, odkar je stari trs začel hirati. Izabela pa je povsod bujno rastla in donašala obilo grozdja, posebno po brajdah. Le škoda, da izabelno vino nima tistega prijetnega okusa, kot iz domačih trt, ker ni čistokrvna žlahtna trta. Njeno vino ima nekak neprijetni okus, tudi barva ni lepa, tako, da se mora le po ceni prodajati, za tretjino ali pol ceneje kot navadno belo ali rudeče vino. Neprijetni okus pa je najbolj v jagodnih mehovih, ako se ti močno stiskajo. Ako se pa vzame le drozgovec in mošt od prvega stiskanja, je vino belkasto in ima le malo izabelinega okusa. Po leti, ko se je tako vino dvakrat pretočilo, se okus precej zgubi in se izabelina le malo loči od navadnega belega vina. Zato svetujem, da se posebej v sode nalije drozgovec in mošt od prvega stiskanja, mošt od ostalih stiskanj pa tudi posebej ter se porabi za domačo rabo. Glede izabele pa moram dostaviti, da se zelo moti, kdor misli, da se ta trta ustavlja trtni uši. To ni res. Malo delj res zdrži napad trtne uši, a končno se tudi ona posuši. Ker se trtna uš še zmirom naprej širi na vse strani, pač ne kaže izabele saditi, temveč le na ameriških trtah cepljene domače trte. Dr. Vošnjak.

Kleti puščajte v jeseni tako dolgo odprte, dokler ne začne zmrzovati. Kleti, ki so globoko v zemlji, so lahko dalje časa odprte kakor one, ki so plitve. Ako na eni strani brije skozi odprtine v klet mrzel veter, zadelaj jih na tisti strani, na nasprotni pa pusti odprte. Pri lepem in ne premrzlem vremenu odpri vse odprtine, da pride v klet svež in čist ter hladen zrak, slab in zaduhel pa gre ven. Kakor je poleti hladna klet boljša, tako tudi po zimi, da le ni tako mrzla, da bi zmrzzovalo.

Čebelam za zimo skrbi za primeren kraj, kjer bo mir in jih ne bo nič motilo. Košev ali panjev ne smeš puščati prosto, ampak jih postavi, če nimaš zaprtega uljnaka, za stene, kjer ne bo veter prehudo po njih pihal. Čebele se po zimi stisnejo skupaj kakor jagode na grozdu in jih veliko pogine, če pride prehud mraz v panj. Zato panje skrbno ovij s slamo ali s cunjami, pa večkrat pogledaj, da se miši ali netopirji ne vgnezdijo in ne pridejo celo v panj.

Poučni in zabavni del.

Okrajni zdravnik.

Povest. — Spisal Srečko.

(Dalje).

Drugi dan, kar je bila doma, že se je dolgočasila neznansko, kakor je namreč potožila materi. Družbe ni imela nikake, da bi se po svoje zabavala, torej se jej ne smemo čuditi, da je materi pričela opisovati svoje Graško življenje, tako natančno, kakor bi se morebiti, katera druga ne upala:

„Ah mama mesto, mesto to je za mladega človeka nekaj“!

Na dolgo in široko je opisovala mesto Gradec, kakoršno je bilo takrat, s prirojeno natančnostjo. Pripovedovala je o vsaki posamezni večji stavbi, o cerkvah, o sprehodih. Risala je z neprisiljeno zgovornostjo vse institutske razmere z vsemi malenkostmi. Dopovedovala je materi, kako so šli včasih za njimi mladi častniki, kadar

so šle na izprehod in kako se je nadzirajoča sestra jezila nad tem. Pravila je, kako so se pozneje sprehajali pod okni instituta sami mladi, lepi z eno ali k večjemu dve zvezdi na ovratniku. Potem je naglo prišla na povesti in romane, kaj je vse ondu čitala, zlasti v zadnjih dveh letih, ko je dobivala berilo „za odrasle“.

Mati pa jo je sama poslušala. Ako jej je ugajalo, ni hotela hvaliti, ako jej ni bilo po volji, ni hotela karati. Vender pa jej je v notranjem dobro delo, da ima tako lepo in — učeno hčerko. Ko pa je naposled le utihnila Mimi, sti obe nekaj časa molčali. In hčerka se je zopet nekaj domislila, zato je napravila prav primeren uvod:

„Ah — kako mi je dolg čas — —“

„Ej le potrpi, — sčasoma se vsega privadiš“!

„Človek nima prav nikake zabave, ko bi vsaj, — bi imela; — — — mama kaj ne, da mi kupiš — — glasovir“?

S tem je bila izrečena želja, prošnja in zahteva.

„Vsega kmalu ti ne morem — — to se pravi, malo počakaj — — koliko pa vender stane, á“?

Mimi je izprevidila, da se mati ne more ustavljati njenim prošnjam. Urno jej je postregla z vso svojo vednostjo o stvari. Urno je materi opisovala, kako bo včasih prijetno, ko bo ona igrala o zimskih večerih; mati pa jo bo poslušala. Tako natanko jej je risala, da je mati mislila, da uživa že vse tiste sladkosti, in konečno je obljubila. Kaj pa je hotela?

Naenkrat pa je hčerka odskočila od svojega dela k oknu.

„Poglej mama, poglej, kdo je to? — — Ah lepo — kdo pa je“?

Zdravnik Furlan je jezdil na izprehod. Dražil in bodril je z ostrogami že itak prečilega sirca, da je ta skakal kratkih korakov poševno mimo konjederkine hiše, veličastno se zibajoč na dolzih, elastičnih bicljih. Zdravnik je tudi vzravnal svojo osebo gori v sedlu, z očmi pa je nekaj iskal v oknih konjederkinega poslopja. Ondu med gardinami je ugledal lično, temno glavics in kri mu je šla urneje po telesu. Na to pa je pognal konja v trab.

„To je tisti zdravnik, ti — tisti divjak“!

Konjederka je postala ogorčena in prav nič ni mogla pred hčerko prikrivati svoje slabe omike.

„Ta pes me je ovadil“!

Jezno so se jej bliskale oči in nič po volji jej ni bilo, da je hčerki toliko ugajal, kakor jej je brala iz obraza.

„Radi tega se ne jezite nad njim, mati! Morda je on moral to storiti“!

Hotela je reči še več, a mati je bila že s tem razburjena do ekstare. Da bi se bil kdo drugi potegoval, na ta sicer pošteni način za zdravnika, izpraskala bi mu bila oči konjederka, hčerki pa je za to pot prizanesla.

„Tega moraš zaničevati, kakor ga jaz! Če boš pozneje zahajala v vaško družbo, tega moraš prezirati! Ali si čula deklina“?

Hčerka je spoznala, da pri materi ne bo našel zdravnik nikdar milosti. Rada bi materi razložila, da nima prav, ako radi tega zdravnika sovraži, a izprevidela je, da bi bil ves trud zamanj in — nevaren.

Tisti dan sta bili postali malobesedni.

Ko se je pa čez kake pol ure vračal zdravnik domov, ni bilo matere več v sobi. Na isti način je vzpodbadal konja in še večjim zanimanjem zrl v okno. Sedaj pa je že pogumnejše pokazala Mimi svoje temne oči izza okenskih preprog.

Zdravnikova Reza in hlapec Rupert sta si v tistih dnevih dopovedovala mnogo gospodovih sprememb izza poslednjih dnij.

Rupert je tožil, kako mora konja snažiti, kako ga krmiti predno jezdijo gospod na izprohod. Da ni sedlo nikdar dovolj lakovano, uzda nikdar ne dovolj svetla. Reza pa: kako mora čevlje svetiti, kako ostroge na njih, kako obleko; kot posebnost pa je dodalo, da gospod vedno v en kraj jezdarijo. Kot izvanredno zanimivost pa še to:

„Zadnjič je prišel nekdo gospoda klicat k nekomu v hribe, da si je nogo zlomil. Takrat pa je bilo čas jezditi na izprehod. Odslovili so ga, da nimajo časa, da pa pridejo čez eno uro in so jezdili na — izprehod. Pomisli Rupert, pomisli! Oni je čakal z zlomljeno nogo med tem, ko so šli gospod na zabavo“!

Po dolgem ukrepanju sta naposled prav boječe prišla do zaključka, „da morajo gospod nekaj na srcu imeti“.

Prvo se je bila seznanila Mimi s kancelista Bernottija hčerjo Olgo. Ta je bila prvorojenka Bernottija. Nekaj časa je bila v ljubljanskem samostanu, kjer se je toliko naučila, da se jej je podajal naslov „gospica“. Ko je bila stara šestnajst let jej je umrla mati, oče pa pa se ni maral drugič ženiti in tako je ona že štiri leta gospodinjila pri očetovem ognjišču. Lepa ni bila, niti grda. Imela je lep dar zgovornosti. Stvar brez najmanjšega pomena opisovala je na dolgo in široko, da jo je le kdo hotel poslušati. Ko se je zdravnik nastanil v Lazišču spoprijateljil se je kmalu z Bernottijem in potemtakem tudi zahajal v njegovo kišo. Nekaj časa je dvoril in dvoranil kancelistovi Olgi, toda čimbolj se je le ta približevala njemu, toliko bolj se jej je on umikal.

Kakor rečeno z Olgo se je Mimi sprijaznila kaj naglo. Olgina zgovornost si je znala pridobiti Mimino prijateljstvo. Obiskovali sta ena drugo. To redno vsaki dan. H kancelistovim pa je zahajal tudi Furlan, kot dober hišni prijatelj. Tu je bil predstavljen gospici Mimi in takrat — pravijo — se je srečnega čutil.

Poslej pa je često zahajala Mimica k Bernottijevim in ume se, da je na to pazil tudi zdravnik. Rad bi bil šel še večkrat, a bal se je, da ne bi tega izvedeli drugi ljudje ali pa celo konjederka. Često so kramljali skupno: Bernotti, zdravnik, Mimi in Olga večinoma nemško. Zabavnega se je delal zdravnik. Neko veselje mu je igralo v očeh, kadar je le količkaj prijazno z njim govorila

Mimi. To je opazila tudi Olga in prav nič težko jej to ni dejalo. Nekateri ljudje imajo že tak mešetarski nagon v sebi, da se radi utikajo v ljubavne spletke, če ne v svoje, pa v druge. Prav taka je bila Olga. Opazila je, kako z zaljubljenimi pogledi motri zdravnik Mimi, na Mimi je pa tudi opazila, da jej je zdravnik dokaj simpatičen. Skušala je torej med obema posredovati. Vabila je pogosto oba skupaj, pogovore napeljevala na ljubezen in kar na mah ju je pustila sama. S tem se je močno prikupila zdravniku.

Čas, narava, Olgino napeljevanje in zdravnikova spretnost pripeljali so Mimi tako daleč, da se je zaljubila. Nekoč, ko sta bila sama v kancelistovi sobi, opogumil se je zdravnik do prvega „jaz te ljubim". Od takrat pa jih je bilo še mnogo, mnogo in tudi objemov in poljubov. Takrat je bila Mimi srečna. Pogovarjala sta se o bodočnosti in kovala naklepe. Z mučnim strahom je Mimica potočila večkrat zdravniku, kako ga mati sovraži. On pa je ob tistih prilikah namrščil obrvi, odgovoriti pa ni mogel ničesar.

Kadar pa je potem pred mrakom pribajala Mimi domov vsa rudeča v lica, pripovedovala je materi, da jej ni več dolg čas, da se je že vsega privadila. Materi pa je bilo po volji. (Dalje sledi).

Družba sv. Mohorja.

Naša družba šteje letos 76.110 udov, to je 2486 udov manj, kakor lani. Udje se razdele po posameznih škofijah tako-le:

1. Goriška nadškofija .	8.599	t. j.	11	manj	kakor	lani.
2. Krška škofija . . .	6.208	„	160	„	„	„
3. Lavantinska škofija .	23.771	„	2025	„	„	„
4. Ljubljanska škofija .	29.587	„	519	„	„	„
5. Tržaško-koperska škof.	4.041	„	25	več	„	„
6. Sekovska škofija . .	598	„	34	„	„	„
7. Somboteljska škofija .	351	„	7	„	„	„
8. Zagrebška nadškofija .	479	„	66	manj	„	„
9. Senjska škofija . .	206	„	7	„	„	„
10. Poreška škofija . .	136	„	6	več	„	„
11. Djakovška škofija .	65	„	3	„	„	„
12. Bosniška škofija . .	216	„	11	manj	„	„
13. Videmska nadškofija .	185	„	9	„	„	„
14 Razni kraji . . .	541	„	15	več	„	„
15. Amerikanci . . .	908	„	104	„	„	„
16. Iz Afrike in Azije .	209	„	128	„	„	„

Z razpošiljanjem letošnjih družbenih knjig smo začeli dne 18. septembra in prizadevali se bodemo, da častiti udje dobijo knjige najprej ko mogoče. Odpravili bodemo zaboje s knjigami po tej vrsti: Amerika in Afrika, lavantinska, krška, ljubljanska, tržaška in goriška škofija, ter razni kraji.

Cenjene gospode poverjenike, katerim se knjige pošiljajo, nujno prosimo, naj takoj, ko dobijo „aviso", pošljejo po nje na pošto ali železniško postajo, da ne bode sitnih reklamacij, ki povzročujejo samo zamudo in nepotrebne stroške. Poštne stroške morajo častitim poverjenikom povrniti posamezni udje.

One gg. poverjenike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbeni tiskarni, prosimo, naj čim preje pošljejo po nje, da nam zavoji ne zastavljajo prostora, katerega nam itak primanjkuje na vse strani.

Razposlalo se bode udom vkup 456.660 knjig. — Romajte torej knjige v toli častnem številu po vsem Slovenskem. Budite rojake, poučujte jih, zabavajte in razveseljujte jih ter unemajte v srcih njihovih ljubezen do Boga in domovine!

V Celovcu, dne 18. septembra 1901. Odbor.

Novice.

— **Osebne vesti.** Deželni predsednik g. baron Hein je po daljši bolezni popolnoma ozdravel in je v sredo zopet prevzel vodstvo deželne vlade. — Avskultant v Novem mestu gosp. J. Kozina je imenovan sodnim pristavom za graški višjesodni okraj. — Profesor v Trstu g. dr. Karol Glaser je šel v pokoj. — Avskultant v Novem mestu gosp. Jakob Antloga je imenovan sodnim pristavom v Mokronogu. — Evidenčni geometer II. razreda v Litiji gosp. Adolf Binder je pomaknjen v prvi razred. — Vladni stavbni adjunkt gosp. Karol Vavra se je službi odpovedal. — Davčni pristav gosp. Artur Sedlak je iz Višnje gore premeščen v Ljubljano.

— **Učiteljska imenovanja.** Začasni vadnični učitelj na učiteljišču v Ljubljani, gosp. Ivan Krulec je stalno nameščen na tem zavodu. Nadučitelj gosp. Josip Čerin v Toplicah pri Zagorju je šel v pokoj. — Stalno so nameščeni: gosp. Emil Adamič v Toplicah pri Zagorju, gosp. Anton Vidmar v Ambrusu, gdč. Marija Mehle v Šmartnem pod Šmarno goro, gdč. Pavlina Rus v Štrekljevem, gdč. Ivana Škerjanc v Sv. Križu, gdč. Amalija Kobau v Veliki dolini, gosp. Ivan Vrščaj v Št. Vidu pri Ljubljani in gdč. Justina Eržen v Št. Vidu pri Zatičini. Kompetenčnim potom so bili premeščeni: nadučitelj gosp. Jakob Pretnar iz Velike Doline v Rodeče, gospod Fran Mlakar iz Trebnega v Ribnico in gdč. Franica Jankovič iz Zagorja v Toplice pri Zagorju. Gdč. Izabela pl. Födransperg je imenovana za Dol.

— **Deželnozborske volitve.** Pri volitvi iz kmetskih občin dne 12. septembra so bili voljeni: 1. V okraju ljubljanska okolica-Vrhnika Povše s 2766 in dr. Šusteršič z 2591 glasov; Jelovšek je dobil 193 glasov, 30 glasov je bilo razkropljenih, 112 glasov je bilo neveljavnih. 2. V okraju Kamnik-Brdo Mejač s 2037 glasovi Stare je dobil 232 glasov, 45 glasov je bilo razkropljenih, 15 neveljavnih. 3. V okraju Kranj-Loka-Tržič Detela s 2569 in dr. Brejc z 2352 glasovi; baron Lazzarini je dobil 213 glasov; 14 glasovnic je bilo neveljavnih. 4. V okraju Radovljica-Kranjska gora Pogačnik s 1230 glasovi; Čop je dobil 278 glasov. 5. V okraju Postojna-Logatec-Senožeče-Lož-Bistrica-Cerknica dr. Krek s 1956 in Drobnič s 1953 glasovi. Arko je dobil 1668 glasov, Ambrožič 1658 glasov, 34 glasov je bilo neveljavnih. 6. V okraju Idrija-Vipava Božič s 891 glasovi. Habe je dobil 785 glasov. 7. V okraju Kostanjevica-Krško-Novomesto Dular s 2408 glasovi; Globočnik je dobil 1062 glasov, Lapajne 35 glasov, 6 glasov je bilo razkropljenih, 35 glasovnic neveljavnih. 8. V okraju Trebnje-Višnja gora-Žužemberk-Mokronog-Litija-Radeče Košak s 4661 glasov, Žitnik s 4048 glasov, dr. Schweitzer s 3974 glasov, Bukovec je dobil 1029 glasov, Zupančič 1015 glasov, Vehovc 96 glasov, Brce 69 glasov, 109 glasov je bilo razkropljenih, 57 neveljavnih. 9. V okraju Kočevje-Ribnica Pakiž 2489

glasov in Jaklič s 1553 glasovi, Višnikar je dobil 1189 glasov, Rus 23 glasov, 15 glasov je bilo razkropljenih, 102 glasova neveljavna. 10. V okraju Črnomelj Metlika Pfeifer s 1164 glasovi. Šetina je dobil 410 glasov. — V četrtek dne 19. t. m. so se vršile volitve v mestih in trgih. Razmerje glasov navedemo prihodnjič, za danes naj le omenimo, da je bilo izvoljenih šest slov. naprednjakov, 1 nemški liberalec (v Kočevju) in 1 katoliško narodni poslanec (v Idriji).

— **Domača obrt.** Ključarski mojster gosp. Ivan Pust v Pristranskih ulicah št. 8 je na novi Reisnerjevi hiši na vogalu Resljeve ceste in Komenskega ulic napravil kovano tablo, ki je res mojstersko delo. Zlasti cesarski orel, levi in cesarska krona so fino in okusno delani. To delo svedoči, da tudi domača umetna obrtnost kaj zna — če se jo podpira.

— **Pogorelcem v Podlipi** pri Ajdovcu je deželni odbor dovolil podpore 1000 kron.

— **Russkij kružók.** Gospod dr. Jenko je priredil v poletju poseben kurs za dame in gospode ter poučeval ruski jezik večkrat na teden popoludne. Te dni se je ta kurs končal. Dosegel je najlepše uspehe. Zimski kurs pa se začne koncem tega meseca. Oglasila sprejema gosp. dr. Jenko.

— **Kersnikov »Cyclamen« v nemškem prevodu.** V večernem listu praške „Politik“ je začel 10. t. m. izhajati nemški prevod Janko Kersnikovega romana „Cyclamen“. Prevod je oskrbela gdč. Zofka Kveder.

— **Iz slovenske lirike.** Prof. A. Funtek je priobčil v uradnem listu troje novih nemških prevodov iz slovenske lirike (Jos. Cimpermap, Fr. Prešeren, Jos. Krilan-Pagliaruzzi). V istem listu je tudi začetek ocene o novi Ganglovi drami.

— **Mizarska zadruga v Št. Vidu nad Ljubljano** je prosila od ministrstva strojev, ki bi veljali 18 000 kron. Ministrstvo se je obrnilo do deželnega odbora naj bi dežela prevzela 9000 kron, a deželni odbor je to odklonil.

— **Postojinska jama** dobi olepšavo. Sedanja električna razsvetljava se znatno razširi, oziroma se nadomesti z novo moderno električno napravo. Novih bo 28 obočnic in 1000 žarnic, tako, da bodo tudi oni deli jame, katere so dosedaj razsvitljevali s svečami, razsvetljeni z električno lučjo. Tako bo omogočeno, da se vsaki dan lahko ogleda sijajno z elektriko razsvetljeno jamo!

— **Tečaji za zdravljenje jecljajočih otrok.** Kakor v prejšnjih letih priredili se bodejo vsled razglasa dunajskega okrajnega šolskega sveta z dne 26. junija t. l. tudi letos v času od 1. oktobra do 5. novembra na Dunaju brezplačni tečaji za zdravljenje jecljajočih otrok.

— **Urednik »Slovenskega Gospodarja« obsojen.** Te dni je stal pred porotnim sodiščem v Mariboru prefekt gosp. Anton Korošec, tožen radi prestopka proti javnemu redu in miru, kateri prestopek je storil s priobčenjem nekih notic v „Slovenskem gospodarju“. Zaradi teh notic, ki so bile naperjene proti ptujskim nemškim trgovcem in sploh proti ptujskim Nemcem, katerim se je tudi očitalo, da so užgali neko hišo, kjer bi se imela vršiti Slomšekova slavnost, je bil že meseca marca t. l. obsojen bivši odgovorni urednik „Slovenskega Gospodarja“ A. Janša na 14 dni zapora. Janša je tedaj izdal, da je gosp. Korošec spisal dotične notice; gosp. Korošec, je bil spoznan krivim in ga je sodišče obsodilo na šest tednov zapora in povrnitev vseh stroškov. To je pač prvi slučaj v slovenski žurnalistiki, da je odgovorni urednik izdal avtorja. Škandal.

— **Streljanje proti dežju.** Kakor se strelja proti toči, tako se je te dni v okolici Gradca poskusilo streljati tudi proti dežju, toda streljanje ni imelo uspeha.

— **Družba sv. Mohorja** je začela ravnokar razpošiljati svojim udom knjige za l. 1901 in sicer: 1.) Koledar za leto 1902. 2.) Zgodbe sv. pisma, uredil † dr. Frančišek Lampe in dr. Janez Ev. Krek. 3.) Pamet in vera. Spisal J. M. Seigerschmied, duhovnik ljubljanske škofije. 4.) Umni kletar. Spisal Anton Kosi. 5.) Slovenske večernice za pouk in kratek čas. 53 zvezek. 6.) Za srečo. Povest. Spisal Fr. Malograjski.

— **Zopet napredek goriških Slovencev.** Te dni se je mudil v Gorici gosp. profesor Hubad, ki je vodil in uredil vse priprave za otvoritev glasbene šole goriškega „Pevskega in glasbenega društva“.

— **C. kr. tehnologični muzej na Dunaju.** Opozarjajo se vnovič naši obrtniki ali izprašani obrtniški pomočniki na mojsterske tečaje za črevljarje, krojače, mizarje, ključarja, tesarje in galvanotehnike na c. kr. tehnologičnem muzeju na Dunaju. Kdor se hoče priglasiti za obisk katerega teh tečajev, naj pošlje domovnico, spričevalo ljudske šole, eventuvelno spričevalo kake obrtne šole, spričevalo mojstra, pri katerem se je izučil obrti, ubožno spričevalo in spričevalo županstva, da razume nemški jezik, na „Trgovsko in obrtno društvo“ v Ljubljani.

— **Umrli.** V Trstu je v starosti 74 let umrl tržaški škof preč. gosp. Andrej Šterk. Pokojnik je bil rodom iz Voloske. — V Št. Lambertu na Gor. Štajerskem je umrl opat, gosp. Otmar Murnik v starosti 76 let. Pokojnik je bil rodom iz Škofjeloke ter je bil svoj čas jako resen kandidat za mesto ljubljanskega škofa. — V Žalcu je umrla soproga tamošnjega nadučitelja, gospa Antonija Kocuvan roj. Kukovič v 61. letu svoje starosti.

— **Iz »Tomčeve koče«** planinske podružnice radovljiške, na Begunjšici bilo je ukradenih, — najbrže pretečeni teden, — osem posteljnih odej „plaht“. Tat, ki je doslej še neznan, je najbrže zlezel skozi okno, ker je bilo zunanje odprto, a znotranje ubito, ko se je tatvina zapazila. Storilcu se še ni prišlo na sled, če tudi je orožništvo vse bližnje in obmejne druge postaje obvestilo o tej tatvini.

— **Grozna nesreča.** Dne 13. t. m. se je dogodila na Kolpi na hrvatski strani grozna nesreča. Hrvatje iz Vivodine, vračajoči se s tržnega dne iz Karlovca okoli 4. ure popoludne hoteli so se na takozvanem Hrenovem brodu, pol ure od Ozlja in dve in pol ure od Metlike, prepeljati z desnega brega na levi breg Kolpe. Neki Metličan je, vozeč se iz Karlovca domov, to opazoval. Na brod so spravili tudi voz z dvema konjema, par volov, več prascev in mnogo drobnine. Kolpa je vsled dvadnevnih nalivov tako narastla, kakor že več let ne. Komaj odrinejo od kraja, kar nakrat se utrga žična vrv in valovi potegnejo s silno brzino brod za seboj. Opazovalec skoči z voza, vzame vrv in teče nesrečnikom na pomoč. Žalibog ni mogel vržene vrvi nobeden doseči. Nesrečniki, uvidevši svoj obupni položaj, vdarijo v silen krik. Valovi so drvili brod po strugi s tako hitrostjo mej pečine proti ozaljskemu gradu, da so mu bili kmalu brod in ljudje izpred oči. V diru hiti mož v Ozalj klicat na pomoč. Dovozivši se pod grad, zagleda brod, ki se je ravno nad mlinom čez znameniti, naravni, jako visoki jez pogreznil z ljudmi in živalimi v strahovito bobneče valovje. Ker za nekoliko sekund ni, razun zrušenega broda, nikogar zapazil, bil je prepričan, da se je moralo vse, kar je bilo živega na brodu, ubiti, ali pa hipoma potopiti. Da bi ne prišel v tako slabem vremenu domov, ni mogel z Ozaljani, ki so hiteli k groznemu prizorišču. Kakor on, tako so tudi drugi, gledajoč ta strašni prizor, bili uverjeni, da se ni mogel nihče rešiti. — Pozneje pa se je izvedelo iz ust onih Vivodincev, ki so se čudovito rešili, da so se izmed 14 moških in 9 žensk, bivših na brodu, ostali žrtve razjarjenih valov: jedna devojka, jedna žena, 1 deček in 3 možje, 5 brodnikov, ki so znali plavati, skočilo je, videvši nesrečo, v vodo in so se rešili. Druge so oteli ribiči s Trga pod Ozljom, ki so v času nesreče ribarili s čolni v Kolpi. Z največjo hladnokrvnostjo se je odlikoval brodnik Zajec iz Zajačkega sela, ki je sam v smrtni nevarnosti rešil s čolnom petero ljudi. Razun

jednega konja in vola je baje vsa žival potonila. Brodnik Benkovič je ves čas v obupnem položaju dajal nesrečnikom pogum in skušal z jednim samim veslom brod obrniti h kraju; žalibog je bil ves njegov trud zastonj. Vse te nesreče pa je gotovo kriv lastnik broda, ker je pustil, da se je brod preveč obtežil in ker za varstvo ni imel še drugih rezervnih vesel. Na brodu pa je bila tudi soproga vivodinskega beležnika, ki se je pri padcu čez jez zagrabila za brodov mostič in se tako rešila. Tisti, ki so bili pri Trgu rešeni, obdržali so se na deskah popolnoma zrušenega broda na površju, da so mogli rešitelji po nje z čolni. Lastnik konj se je rešil s tem, da se je prijel svojemu konju za rep in je tako s konjem prišel h kraju.

— **Zakonska ljubezen.** Kočarja Janeza Krepka, iz Sv. Petra pri Mariboru, je sunila njegova žena na Male maše dan v Dravo. Dne 9. t. m. so potegnili mrtveca iz Drave. Žena je že pod ključem.

— **Nezgoda.** Jakob Turšič iz Brezovice je prišel te dni k Mrkunu (Kobiju) na Breg. Turšič je sila kratkoviden. Zapazivši cirkularno žago, je pristopil k nji in ker ni razločil, ali stoji ali se suče. se je je dotaknil z roko. Plačal je to s prstom.

— **Samomor.** Vojak Andrej Viher od lovskega bataljona št. 7., je pri vajah na Notranjskem dne 3. avgusta dezertiral. Dne 11. t. m. so ga našli ustreljenega v nekem gozdu pri Št. Petru.

— **Nesreča.** V noči od 15. na 16. t. m. je šel neki človek skozi selo Juršiči pri Kastvu proti kolodvoru postaje Jurdani. Mož je bil doma iz V. Brda pri Podgradu. Na progi med Jurdanijem in Juršiči je mož prišel pod vlak, ki ga je na več kosov raztrgal. Naslednje jutro je železniški čuvaj našel te kose.

— **Strašen umor.** V Št. Lenartu pri Mariboru je Jernej Lipik umoril moža svoje hčere, Janeza Deutschmanna, na grozovit način. Razbil mu je s sekiro glavo, in ko Deutschmann še ni izdahnil, je Lipik vzel nož in mu odrezal glavo. Potem je Lipik razkosal truplo, kose zakopal v gnoj in — ušel. V soboto se je morilec sam javil oblastvom. Tudi Lipikovo hčer so zaprli, ker sumijo, da se je z očetom dogovorila o umoru.

— **Nesreča pri tramvaju.** Iz Brna javljajo, da se je dogodila na tamošnji električni železnici te dni pozno zvečer velika nesreča. 24letni potnik Oto Heller iz Toplic na Češkem je hotel skočiti na motorski voz, ko se je že pomikal naprej. A zdrsnilo se mu je in Heller je padel pod kolesa, katera so mu pretrgala telo, da so se pokazala nakrat vsa črева nesrečneža. Mnogo ljudi se je pri tem pogledu onesvestilo, mej temi tudi neko dekle, ki se je malo prej sprehajalo s Hellerjem. V bolnišnici so ranjenca takoj operirali, a je vender še isto noč umrl.

— **15 oseb utonilo.** V Brestu se je zvrnil 30. t. m. čoln, vsled česar je utonilo 15 oseb. Nihče se ni mogel rešiti.

— **Junaštvo psa.** V zadnji številki lista „Der illustr. Thierfreund“ čitamo sledečo dogodbo iz našega časa: Grajščak G. na Nemškem blizu reke Maina je daroval svojemu logarju velikega angleškega psa. Ker pa je logar ž njim surovo ravnal, ubežal mu je večkrat, tako da je naposled sklenil, da ga potopi v Main. Privezal mu je okoli vratu kamen, ter ga pahnil v vodo. Pes pa je pregrizel vrvico in tako je splaval zopet na površje. Toda surovež ga je udaril z veslom po glavi, da se je voda od krvi porudečila. Vkljub temu je plaval pes zopet k čolnu, od katerega ga je hotel divjak iznova odpoditi z veslom. Toda logar je izgubil ravnotežje in štrbunknil v vodo, v kateri bi bil gotovo poginil, ako bi ga pes ne bil prijel za obleko ter ga privlekel na breg.

— **Nemška vojna ladija se potopila.** V severnem morju je imelo minoli čas pomorske vaje nemško brodovje. V jednem oddelku tega brodovja je bila tudi križarka „Wacht“. Ta ladija je imela nalogo, da mej vajo pride med dve oklopnice ali vsled neznane pomote ali nesreče je trčila z oklopnico „Saxen“. Udarec je bil silen in na križarki „Wacht“ se je precej glasilo povelje: Naj se reši, kdor se more! Bilo je to pač dokaz, da je ladija hudo poškodovana. Druga vojna ladija je poskusila ponesrečeno ladijo pripeljati k obali, ali v 20 minutah se je „Wacht“ potopila v globočino. Poveljnik s častništvom je ostal do zadnjega na ladiji. „Wacht“ je bila jedna najlepših in najbolj hitrih ladij nemške vojne mornarice. Pred tremi leti je bila v morje spuščena ter je z vso pripravo vred stala okoli 5 milijonov mark (6 milij. kron). Zdaj leži okolu 48 metrov globoko pod morjem. Moštvo se je vse rešilo na druge vojne ladije, katere so se potem vrnile v gdansko vojno luko.

— **Pravda za 500 milijonov.** Senzacijonelni proces se vrši v Novem Jorku. 80letna gospa Donald je prišla na sled, da je lastnica posestva, ki ima vrednost 500 milij. kron. Ta svet, ki leži v Novem Jorku, je bil last njenega očeta, ki ga je zapustil njenemu nečaku pod pogojem, da je gospa Donald res med mrtvimi. Gospa Donald je doslej bivala nepoznana daleč od očetove hiše in nečak je nastopil kot lastnik posestev v mnenju, da je gospa Donald mrtva. Nečak je sedaj silno razočaran, ko se je nakrat gospa Donald pojavila mej živimi.

— **Največja brzojavna pisarna** je v Londonu. Na jeden dan odpošlje zavod v svet okolu 150.000 poročil. V zavodu je 1226 brzojavnih in 200 telefoničnih naprav.

Spominski dan naše industrije.

Danes je deset let, odkar se je oživotvorila nova industrija, ki je bila poklicana na uvaževanja vreden način spešiti našo telesno blaginjo in ekonomijo našega gospodinjstva. Znano je, kolika važnost gre v družini rednemu uživanju kavne pijače, kako so se je čimdalje bolj navadili tako v palači kakor v najmanjši koči, kako važno je torej bilo, to vsakdanje živilo urediti tako, da je tudi prikladno našemu zdravju. Izvestno se še vsakdo spominja, kako živo se je pokojni župnik Kneipp v svojih predavanjih in spisih potezal za domačo in zdravo sladno kavo. Pač je bilo ljudstvo v vedno pravem smislu že davno spoznalo, da je ječmen najboljši kavni surogat, ali samo opraženi ječmen ima zoperno grenak okus, in tudi samo opraženi slad se hitro upre zaradi zoperno sladkega ukusa. Treba je bilo torej odpraviti te nedostatke. To se je naposled posrečilo drugemu, v največjem obsegu izvedenemu prizadevanju firme Kathreinerjeve, ki jo je bil župnik Kneipp izpodbudil na izdelovanje slastne sladne kave in ki so jo podpirali najizkušenejši strokovnjaki. Vzorni izdelek, ki so ga vsi sloviti zvedenci preizkusili za nedoseženega in izvrstnega, se je potem pod imenom „Kathreinerjeva Kneippova sladna kava“ prvič uvedel pred desetimi leti in se odslej brezprimerno hitro in uspešno razširil po vsem svetu. Za ta veliki uspeh zahvaljuje Kathreinerjeva Kneippova sladna kava najprej izredno prednost, da ima priljubljeni ukus zrnate kave. Izvestno je zanimljivo, kako se mu podeluje ta ukus. Kava raste, kakor znano na grmičastih drevesih, katerih

sad je podoben naši črešnji. V teh črešnjah tičejo kavina zrna kot seme. Iz mesnatega ovoja pa prirejajo Arabci sok, takozvani „gišr“, ki se, kakor poročajo potniki, odlikuje z izredno finim vonjem po kavi. Iz tega sadnega mesa dado Kathreinerji na otoku Réunionu, slovečem po izvrstni kavi, na način, ki je patentiran skoro po vseh omikanih državah, napravljati izvleček, s katerim se sladna zrna ob izdelovanju prepoji na jako bistroumen način. Tako dobi Kathreinerjeva sladna kava vonj in ukus kave, kar spoznaš, ako pregrizneš le nekaj zrn. Jasno je, dasi je morala taka sladna kava, ki se odlikuje s prijetnim ukusom in priznano zdravstvenimi svojstvi sladovimi, hitro pridobiti ves svet, zlasti v širših slojih ljudstva, kjer se je kava v nekakšnem smislu utihotapila kot živilo, kar pa nikakor ni bila. Zato je morala biti primes, ki je sama na sebi redilna in zdrava, ki jo je moči zrnati kavi pridajati do polovice in še več, s katero se torej taka priljubljena kavina pijača napravlja še prijetnejša po ukusu in primerna zdravju, izredno dobrodošla povsod. Največja, brezprimerna prednost Kathreinerjeve Kneippove sladne kave pa je ta, da jo je moči piti „čisto“ in da na nepresežen način nadomešča zrnato kavo onim, katerim jo je zdravnik popolnoma prepovedal. Otroke je sploh treba navaditi zgolj sladne kave; očvrščeno zdravje in cvetoča zunanjost je posledica temu. Takisto se Kathreinerjeva Kneippova sladna kava ne more dovolj živo priporočati ženskam, onim, ki okrevajo, in onim, ki bolehajo na želodcu, srcu in živcih. Po dolgi, izpričani izkušnji je lahko prebavna, krvotvornaa krepilna in tekne vzpričo prijetnega ukusa tem bolje, čim dalje jo piješ. To novo industrijsko stroko, praznujočo svoj desetletni obstanek, je treba torej smatrati za resnično dobrodelno pridobitev, ki je ni dovolj ceniti na polju priporočnih živil in redil. Najboljši veščaki so jo označili za „rodbinsko kavo“ v najboljšem smislu te besede; zato pa je Kathreinerjeva Kneippova sladna kava seveda našla precej posnemalcev, ki zopet dobijo svoje naslednike, dasi so bili že večinoma sodno kaznovani. Ali občinstvo ve že natanko razločevati in jemlje v svoj prid že davno pri nakupovanju le znane izvirne zavoje s sliko župnika Kneippa kot varstveno znamko in z imenom Kathreiner. Zakaj, kjer pristni Kathreiner rabijo tudi le malo časa, tam ga že ne morejo več pogrešati. Zato lahko firma po vsej pravici pravi v svojih naznanilih, „da je moči častitati vsaki gospodinji in materi, ki gledajo na zdravje, prihranek, čistost in dobri ukus rabi Kathreinerjevo Kneippovo sladno kavo“.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 20. septembra 1901. Pšenica K 8.30 h, rž K 6.60 h, ječmen K 6.50 h, oves K 7.20 h, ajda K 6.50 h, proso K 6.80 h, turšica K 6.50 h, leča K 9.— h, fižol K 9.— h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

Loterijske srečke.

V Brnu dne 18. septembra t. l.: 19, 6, 14, 13, 90.
Na Dunaji dne 14. septembra t. l.: 62, 9, 78, 16, 12
V Gradci dne 14. septembra t. l.: 58, 53, 5, 69, 43

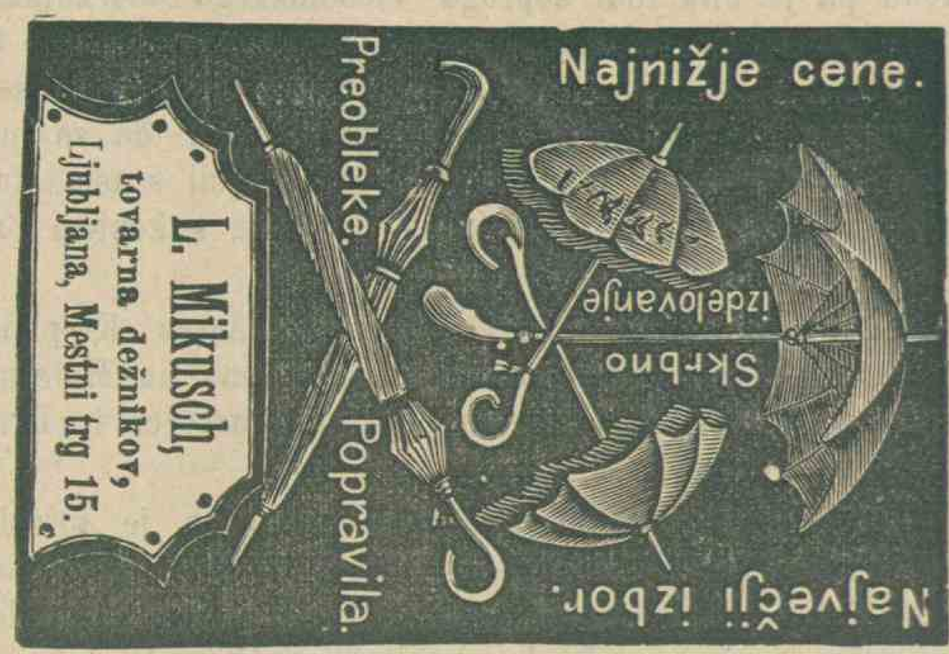

25

100—300 gold. na mesec

zamorejo osebe vsakega stanu na vsakem kraju gotovo in pošteno brez kapitala in zgube zaslužiti z prodajo postavno dovoljenih državnih papirjev in srečk.

Ponudbe sprejme **Ludwig Oesterreicher,** Deutsche Gasse 8 Budapest. (7—10)

Čudež iz Švice!

Podpisana tvrdka pošlje vsaki osebi, katerega stanu da je, proti poštnem povzetju, v trgovini še za nezaslišano ceno

2 krone 60 vinarjev

carine prosto, izborno in natančno, **24 ur tekočo uro s 3letnim jamstvom.** Ob enem dobi vsaki kupovalec take ure **eno elegantno, fino façonirano verižico zastonj priloženo.** Ako ura ne ugaja, se ista lahko **premeni** ali pa se **da denar nazaj.** Edino se naroča na naslov: (2—3)

„Schweizer Uhren-Vertretung in Krakau Postfach Nr. 29.“ (Galizien).

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.